

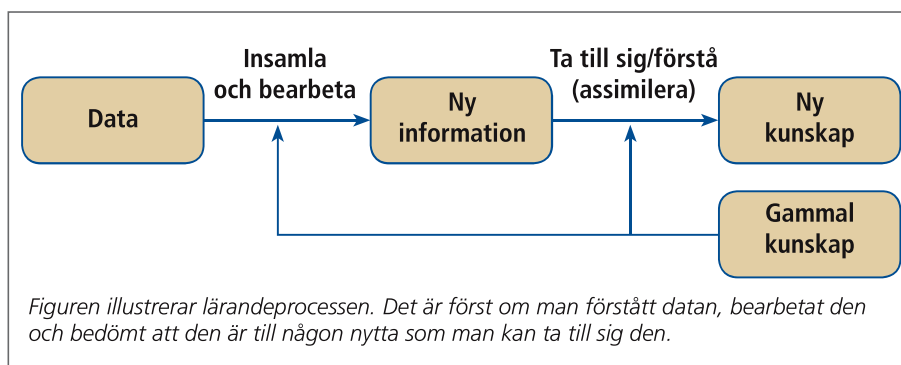
Förändring i praktiken på Team 20/20-gårdarna

Anita Gunnarsson, SBU & SLU

Fältexperiment
Team 20/20

Del 4

I del 1 t o m 3 i denna artikelserie har vi förmedlat resultaten från Team 20/20's fältexperiment – mest med torra ord, siffror och diagram. Det bästa sättet för de flesta att bearbeta och förstå saker är att diskutera med andra och att prova. Det sättet att lära kallas av pedagoger för experimentellt och socialt lärande. Under Team 20/20's 4-5 år har projektdeltagarna genom experimentellt och socialt lärande fått möjlighet att ta till sig kunskap från projektet på ett helt annat sätt än vad den som bara läser artiklarna kan göra. Vi ska här förmedla något av vad projektgruppen tänker om de åtgärder vi arbetat med.

Utöver de åtgärder som berörts av arbetet på experimentytorna (se del 1 t o m 3 i artikelserien) har Team 20/20 arbetat med ytterligare ett antal frågor. Sammanlagt blir det ett 20-tal åtgärder som kort- eller långsiktigt skulle kunna sänka produktionskostnaden för socker. När projektet var slut fick odlare och rådgivare göra en individuell bedömning för var och en av dessa åtgärder om de var lämpliga att applicera på deras egen/deras kunds gård.

De svarsalternativ som kunde väljas var

Grupp 1.	Tillämpa direkt.
Grupp 2.	Prova mer själv i mindre skala/eller (om maskinteknik) prova att bygga själv.
Grupp 3.	Tillämpar troligen på sikt, t ex vid nyinvestering eller arealökning eller personalförändring (tidsperspektiv ca 2012).

Grupp 4.	"Utveckling AB": kanske intressant men behöver utvecklas eller forskas mer kring än vad jag själv kan göra.
Grupp 5.	Soptunna för min egen del (avser inom uppskattat tidsperspektiv till ca 2012).

Därtill fick odlare och rådgivare svara på hur deras uppfattning påverkats av deras medverkan i projekt Team 20/20.

Många av åtgärderna kommer att tillämpas...

I medeltal för de 21 åtgärderna placerades 30-35 % i grupp 1, 2 eller 3, d v s tillämpa direkt, prova i mindre skala/bygga själv eller tillämpa på sikt (Diagram 1a).

De åtgärder som en eller flera av de sju odlarna placerade i grupp 1, 2 eller 3, var:

Minska upptagarspillet	(7 av 7 odlare)
Minska lagringsförlusterna	(5 av 7 odlare)
Odla Brassicamellangröda	- " -
Vanlig plöjning med Ekoskär (packade fältdelar)	(4 av 7 odlare)
Kalkning till pH 7,5 ¹	- " -
On-landplöjning	- " -
Annat för mull ²	(3 av 7 odlare)
Radmylla vid betsädd	- " -
Färre harvningar	- " -
Grundare vanlig plöjning	- " -
Advancersädd	(2 av 7 odlare)
Kultivator i stället för plog	- " -
Maersk Stig el dyl för alvluckring (packade fältdelar)	- " -
Helårsklöver	(1 av 7 odlare)
Ecomat i stället för vanlig plog	- " -
Ecomat med Ekoskär	- " -
fasta sprutspår vid sådd	- " -

¹ pH 7,0 på sandjord

² annat än klöverdominerad mellangröda eller helårsmellangröda eller Brassicamellangröda

... men andra kräver mer FoU

20-25 % av åtgärderna ansågs vara i behov av mer forsknings- eller utvecklingsarbete.

De åtgärder som angavs som mest angelägna för vidare utvecklingsarbete var

Brassicamellangröda (diverse frågeställningar)	(7 odlare av 7, 2 rådgivare av 7)
Imantsliknande redskap men för strimbearbetning	(4 odlare, 2 rådgivare)
Ecomat i stället för vanlig plog	(3 odlare, 3 rådgivare)
Minskade lagringsförluster	(7 odlare, 2 rådgivare)
Advancersädd	(2 odlare, 4 rådgivare)
Ecomat med Ekoskär	(2 odlare, 3 rådgivare)
Maersk Stig el dyl för alvluckring	(0 odlare, 5 rådgivare)
Kalkning till pH 7,5 ¹	(1 odlare, 3 rådgivare)
Kultivator i stället för plog	(2 odlare, 2 rådgivare)

Klöver och Imantsbearbetning frestar ingen odlare

De enda åtgärder som ingen av odlarna tror att de själv kommer att arbeta vidare med är klövermellangröda och bearbetning med Imants i dess nuvarande utformning.

Trots det är det bara sex av sju som "stoppas dem i soptunnan" (Diagram 2). Minst en tycker att det finns ytterligare utvecklingsbehov. Imants bedöms vara en alltför kostsam åtgärd med det låga betpris vi har nu. Klövermellangröda väljs bort eftersom den inte passar in i herbicidprogrammet, inte etablerar sig i höstvet, är olämplig att ha för klöverfröodlare, och för att vi inte sett skördehöjande effekter ens där den varit som bäst.

För många av de andra åtgärderna som "stoppades i soptunnan" är skälet inte att man förkastar metoden. Orsaken är i stället att åtgärden inte passar med den gårdsstorlek, bemanning eller maskinpark man har nu och att man inte tror att dessa ändras sig så mycket fram till 2012 att den "nya" tekniken skulle bli aktuell.

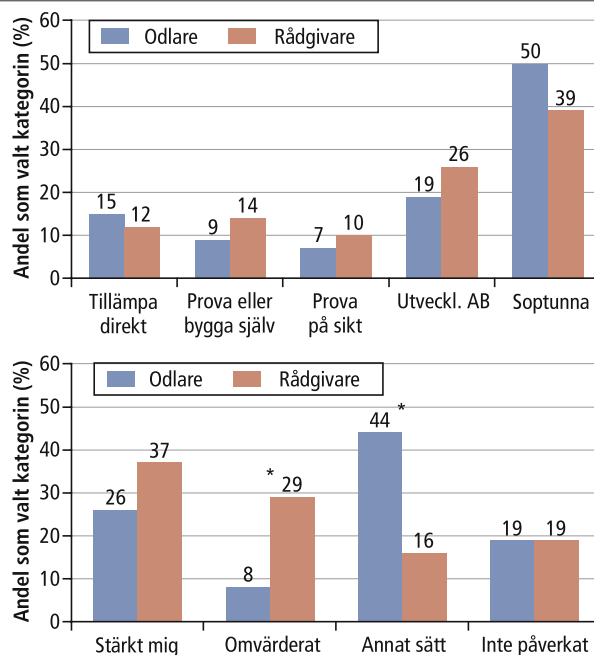
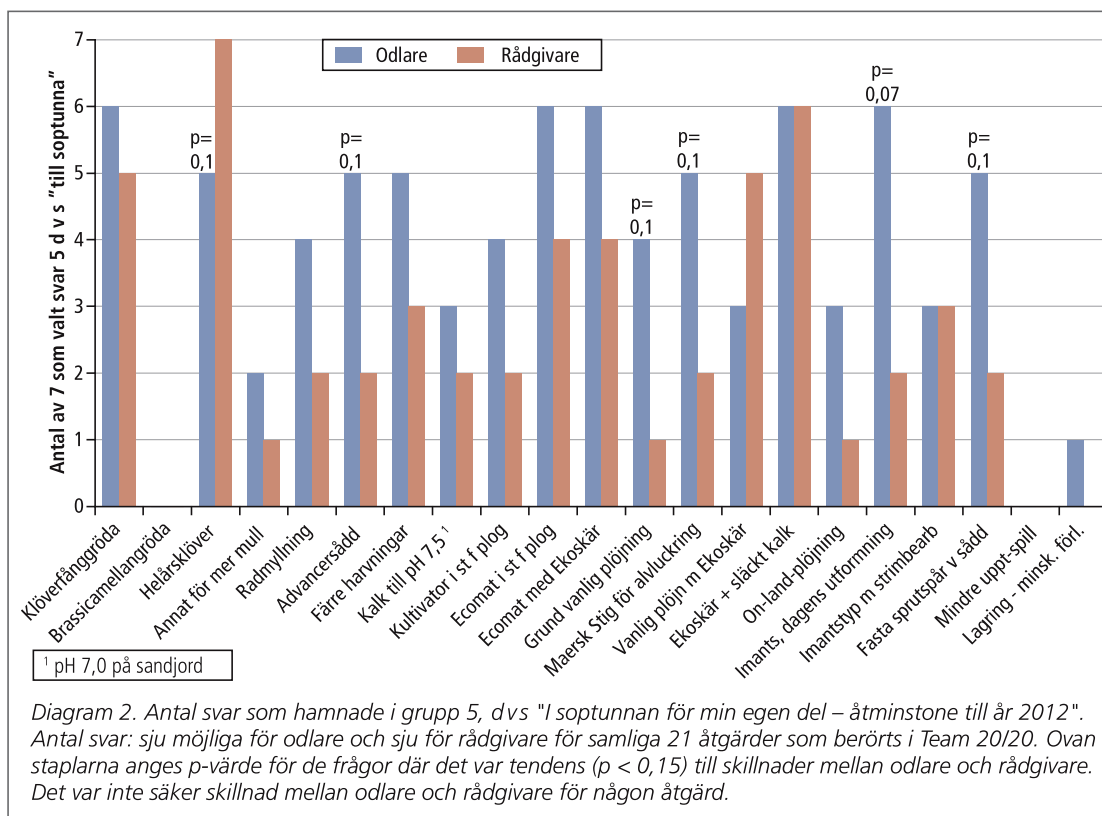

Diagram 1. Svar i medeltal för åtgärder som provats eller på annat sätt berörts inom Team 20/20.

Diagram 1a (övre): Fördelning i en eller flera av fem kategorier beroende på tillämpning eller ej. Tex bedömer odlarna att 50 % av åtgärderna kan "gå i soptunnan", 19 % av åtgärderna behöver utvecklas vidare etc.

Diagram 1b (nedre): Fördelning efter vilken betydelse projektet Team 20/20 haft för ens uppfattning. Tex har rådgivarna stärkts i sin uppfattning för 37 % av de åtgärder som provats eller diskuterats och ändrat uppfattning för 29 % av åtgärderna.

* = signifikanta skillnader mellan odlare och rådgivare.

För ca 80 % av de frågor vi berört inom projektet har projektdeltagarna påverkats på något sätt (Diagram 1b). Det kunde röra sig om att omvärdera, bli styrkt av eller påverkas av på annat sätt. Vi kan se det som **ett** mått på att projektets idé om värdet av socialt och experimentellt lärande blivit uppfyllt.

Slutsats

Trots att den **genomsnittliga** effekten av åtgärdsprogrammen i Team 20/20's experimenttytor inte gett vare sig ökad polsockerskörd eller förbättrat TB2 kommer odlarna i hög grad att arbeta vidare med flera av åtgärderna. Det är ett mycket litet antal av de åtgärder vi diskuterat som inte minst en odlare placerat i kategorin 1 to m 3, dvs "kommer troligen att tillämpas" eller "provas mer hos mig" eller "tillämpas på sikt". Det finns ett fåtal universallösningar

som passar för alla men det finns ett antal möjliga förbättringar som kan vara lämpade för någon. Varje gård är unik – det som är ointressant för "medelgården" kan vara värdefullt för dig – och tvärtom!

Till sist

Delaktighet i Participatory Learning and Action Research, dvs en arbetsform där olika aktörer tillsammans bedriver forskning och experimentellt lärande, innebär ett helt annorlunda jobb. Vi hoppas att flera odlare, rådgivare, forskare och kanske även konsumenterna eller andra aktörer i lantbruksbranschen ges möjlighet att utvecklas och utveckla på detta sätt. SBU/NBR vill gärna få reaktioner från dig som själv inte varit med i projektet. Har Team 20/20 betytt något för dig? Skulle du kunna tänka dig att själv vara med i något liknande? Andra reflektioner?